

РЕФЕРАТ

**МАВЗУ: ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ ВА ОИЛА,
ЖАМОАТЧИЛИК ФИКРИ СОЦИОЛОГИЯСИ.**

Мавзу: Таълим-тарбия ва оила, жамоатчилик фикри социологияси.

Режа:

- 1. Таълим - тарбия социологияси.**
- 2. Оила социологияси. Оиланинг вазифалари, тарихий ривожланиши, турлари.**
- 3. Жамоатчилик фикри социологияси.**

Таълим-тарбия социологиясининг мустақил тармоқ бўлиб ривожланиши Э. Дюркгейм асарлари билан боғлиқ. Шундан бери у ғарб социологлари (Америкада К. Дженис, Дж. Коулмен, Францияда П.Бурдьё, Англияда Дж.Флауд ва бошқалар)нинг илмий ишларини бойитди.

Таълим - шахснинг яшаш фаолияти ва ижтимоий-лаштиришнинг турли табақалари ривожланиши ва шаклланишида бошланғич омил бўлгани учун зарур аҳамият касб этади.

Таълим социологиясининг объекти бўлиб, ижтимоий институт сифатида олинган таълим тизими, бутун бир жамиятда ва шу жамият ҳаётидаги соҳалар ва бошқа ижтимоий институтлар билан ўзаро ҳаракати ва ўзаро алоқаси ҳисобланади. Таълим социологияси социологиянинг шундай соҳасики, у таълимни ижтимоий институт (унинг жамиятдаги функциялари, бошқа институтлар билан ўзаро алоқаси) сифатида, унинг идоралари (мактаб, олий ўқув юрти ва ҳоказо)ни ижтимоий ташкилотлар сифатида, шунингдек таълим соҳасидаги ижтимоий сиёсатни ўрганади.

Таълим институтининг алоҳида ажралиши индустриаллаштирилган жамиятгача меҳнат ижтимоий тақсимогининг чуқурлашуви ва кенгайиши асосида, табақавий тенгсизлик ривожланиши ва давлат тизими жамиятнинг имтиғзли қатламлари вакиллари махсус тайёргарлик билан таъминлаш мақсадида бошланади.

Хозирги замон илғор индустриал давлатларнинг таълим тизими - шахснинг ижтимоийлашуви, унинг у ёки бу ижтимоий мақомни олишга тайёргарликда ва ижтимоий тизимларни такомиллаштиришда, интеграцияси ва барқарорлашувида муҳим ролни бажарувчи жамият аъзолари билимлари ва маҳоратларини узлуксиз ривожлантирувчи кенг ва юқори даражада дифференциациялашган ижтимоий тизимдир.

Таълим социологияси - таълим тизимини, янада кенгроқ ижтимоий тизимларни кичик тизим сифатида ва унинг бошқа кичик тизимлар ва бутун бир жамият билан ўзаро нисбати ва ҳаракатини ўрганувчи социология соҳасидир, бу таълим ижтимоий тамойилларини, таълим тизимларининг ўзаро ҳаракати қонуниятларини ижтимоий институт ва жамият, ижтимоий гуруҳлар ва шахслар бўлган ижтимоий ташкилотлар сифатида ўрганувчи фандир.

Таълим социологияси, даставвал, таълим тизими ва жамиятнинг ўзаро ҳаракати ва ўзаро муносабатлари умумий масалалари, унинг ўрни ҳамда ижтимоий тизимидаги ролини ўрганади. Таълим социологияси таълим ва

социумнинг чуқур ва мустақил ўзаро боғлиқлигини тан олишдан келиб чиқади. Бир томондан, айнан ижтимоий шароитлар ва омиллар бевосита таълим тизимининг хусусияти, турини аниқлайдилар ва шунинг сабабли таълимнинг оптимал тизимига эришиш учун мос ижтимоий дастлабки шарт-шароитлар ва фикрлар зарурдир; бошқа томондан буларнинг керакли ўзгаришисиз таълим тизimini такомиллаштирмасдан эришиб бўлмайди.

Таълимнинг ижтимоий роли ва ижтимоий функцияларини ўрганиш ушбу соҳанинг қуйидаги муҳим функцияларини ажратиб кўрсатишга имкон беради:

- а) маданиятни тарқатиш ва авлоддан авлодга ўтказиш функцияси;
- б) жамият маданиятини сақлаш ва генераторлик функцияси;
- в) шахснинг ижтимоийлашуви функцияси;
- г) ижтимоий танлов ҳамда жамият аъзоларини дифференциациялаш функцияси;
- д) ижтимоий маданият ўзгаришлари функцияси, айти пайтда таълим тизимида янги технологияларни тадбиқ қилишга қаратилган назариялар;
- е) ижтимоий назорат функцияси ва ҳақозо.

Таълим ўзига хос структурага эга. Унинг асосий элементларига қуйидагиларни киритиш мумкин:

- 1) Таълим-тарбия муассасалари ижтимоий ташкилотлар, ижтимоий умумийликлар (педагоглар, ўқувчилар);
- 2) ўқув жараёни ижтимоий маданий фаолият сифатида.

Таълим тизими, шунингдек, ўз ичига қатор тизимларни олади:

- мактабгача тарбия тизими;
- умумтаълим мактаби;
- касб-техник таълими;
- ўрта махсус таълим;
- олий таълим;
- олий ўқув юртидан кейинги таълим;
- малакани ошириш ва кадрларни қайта тайёрлаш тизими;
- қизиқишларга кўра таълим.

Мустақил Ўзбекистонда таълим соҳасида бўлаётган ўзгаришлар таълимнинг ижтимоий структурасига катта таъсир кўрсатди. Мамлакатимизда таълим-тарбия тизимини ислоҳ қилиш, кадрлар тайёрлашни замон талаблари даражасига кўтариш соҳасида муҳим чора-тадбирлар амалга оширилмоқда. Ўзбекистон ҳукумати таълимга ислоҳотларнинг барча босқичлари учун ҳам устувор соҳа деб қараб келмоқда. 1992 йил 2 июлда Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги қонуни қабул қилинди. Мазкур Қонун ижросини таъминлаш мақсадида Республика Президенти ва Вазирлар Маҳкамасининг 30 дан зиёд фармон ва қарорлари эълон қилинди.

1997 йил 27 август куни Олий мажлиснинг IX сессиясида “Ўзбекистон Республикасининг таълим тўғрисида” Қонуни ва “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури” қабул қилинди. Кадрлар тайёрлаш миллий дастурида мамлакатимизда таълим ислоҳоти ўтказишдан кўзда тутилган мақсад,

таълимнинг вазифалари, дастурни руғба чиқариш босқичлари, кадрлар тайёрлашнинг миллий модели асослаб берилди. Миллий дастурда таълим ислохотларини уч босқичда амалга ошириш назарда тутилди.

Биринчи босқич (1997-2001 йиллар). Бу даврда мавжуд кадрлар тайёрлаш тизимининг ижобий салоҳиятини сақлаб қолиш асосида ушбу тизимни ислох қилиш ва ривожлантириш учун ҳуқуқий, кадрлар жиҳатидан, илмий-услубий, молиявий-моддий шарт-шароитлар яратиш кўзда тутилган.

Иккинчи босқич (2001-2005 йиллар). Бу даврда Миллий дастурни тўлиқ рўёбга чиқариш, шунингдек, мажбурий умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-хуна таълимига, ўқувчиларнинг қобилиятлари ва имкониятларига қараб, табақалаштирилган таълимга ўтишни тўлиқ амалга ошириш мақсад қилинган.

Учинчи босқич (2005 ва ундан кейинги йиллар)да қуйидаги масалалар режалаштирилган: Тўпланган тажрибани таҳлил этиш ва умумлаштириш асосида кадрлар тайёрлаш тизимини такомиллаштириш; таълим муассасаларининг ресурс, кадрлар ва ахборот базаларини янада мустаҳкамлаш; ўқув-тарбия жараёнини янги ўқув-услубий мажмуалар, илғор педагогик технологиялар билан таъминлаш; таълим жараёнини ахборотлаштириш, узлуксиз таълим тизимини жаҳон ахборот тармоғига уланадиган компьютер тармоғи билан тўла қамраб олиш кабилар.

Олий мутахассислик таълими икки босқичдан иборат: бакалаврлик - базавий олий таълим бериш бўлиб, ўқиш камида 4 йил, у олий маълумот ва таянч мутахассислик дипломини беради; магистратура - аниқ мутахассислик бўйича олий касбий таълим бўлиб, бакалаврлик негизида камида 2 йил давом этади. Ундаги таҳсил якуний квалификациявий давлат аттестацияси ва магистрлик диссертациясини ҳимоя қилиш билан ниҳоясига етказилади.

Узлуксиз таълим тизимининг яқунловчи босқичи аспирантура ва докторантура (олий квалификацияли илмий ва илмий педагогик кадрларни шакллантириш) ни ўз ичига олади.

2. Оила социологияси. Oilанинг вазифалари, тарихий ривожланиши, турлари.

Оила социологияси – умумий социологиянинг асосий йўналишларидан бўлиб, у oilани никоҳ асосида ташкил топган, жамият тараққиётига муҳим ижтимоий вазифаларни бажарувчи социал институт сифатида ўрганеди. Оила социологиясининг алоҳида вазифалари мавжуд бўлиб, улар қуйидагилардир:

- жамият тараққиёти давомида oilанинг пайдо бўлиши ва ривожланиши, ҳамда мавжудлик қонуниятларини ўрганиш;
- oilанинг моҳияти ва фаолияти ўзгариб боришини аниқлаш;
- никоҳ ва oilа турлари эволюциясини ўрганиш;
- oilа ташкил топиши ва тараққиётида авлодларнинг ўзаро таъсирини аниқлаш;
- oilа тарбияси;
- oilанинг рекреатив фаолиятини ва oilа ҳуқуқининг ижтимоий моҳиятини очиб бериш;

- меҳнат тақсимоотида оила ўрнини ўрганиш.

Оила социологияси оиланинг жамият билан ўзаро боғлиқлигига ҳам эътиборини қаратади. Чунки жамият ташкил топишида, унинг давомийлигини таъминлашда оила асосий ижтимоий, демографик манба ҳисобланади.

Оила асосини эркак билан аёл ўртасидаги никоҳ бирлиги ва насл ташкил этади.

Оила тараққиёти тўғрисида қатор назариялар мавжуд. Қуйида биз АҚШлик этнограф Л.Морганнинг оила тараққиёти босқичлари тўғрисидаги фикрини келтирамиз:

- Промискуитет - ғввойиликнинг қуйи босқичига хос бўлиб, бунда айрим оилалар бўлмаган, оилавий ҳаёт ижтимоий ҳаётга тенг бўлган.

- Қон-қариндошликка асосланган оилада никоҳ қабила ва уруғ аъзолари орасида бўлади. Бундай оила эндогам бирликни ташкил қилади (гуруҳий никоҳ).

- Пуналуаль оила ва она авлоди бўйича яқин қариндошлар билан никоҳ ман қилинад (гуруҳий никоҳ).

- Моногам оила бир эркак ва бир аёл орасида бўлиб, у оталикни тан олиш ва оила мулкига эгалик қилишга асосланади. Моногам оила эски уруғчилик тузумининг емирилиб, янги кишилиқ ҳамжамиятларининг вужудга келиши билан боғлиқ.

Оиланинг вазифаси унинг структураси билан узвий боғланган.

Оила функцияси социолог М.С.Мацковский томонидан ишлаб чиқилган бўлиб, уларга қуйидагиларни келтириш мумкин:

- 1) Репродуктив (насл қолдириш) функция;
- 2) Тарбиявий функция;
- 3) Хўжалик-маиший функция;
- 4) Иқтисодий функция;
- 5) Бирламчи ижтимоий назорат функция;
- 6) Маънавий муносабат ва алоқалар функцияси;
- 7) Ижтимоий мақомий функция;
- 8) Хордиқ чиқариш функцияси;
- 9) Эмоционал функция.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси оиланинг жамият тараққиётидаги, маънавий баркамол ва жисмонан соғлом авлодни тарбиялашдаги катта аҳамиятини ҳисобга олиб, оилага дахлдор бой ҳамда чуқур мазмунли миллий анъаналарни асраш мақсадида 1998 йил 2 февралда "Оила" республика илмий-амалий марказини тузиш тўғрисида қарор қабул қилди.

Марказ Ўзбекистон Республикаси Хотин-қизлар кўмитаси ҳузурида Тошкент Давлат университети ва Тошкент Давлат педагогика университетининг оила муаммоларини ўрганиш бўйича лабораториялари негизида тузилган.

"Оила" марказининг фаолияти қуйидаги асосий йўналишлар билан белгиланган:

- бой миллий анъаналарни, миллий қадриятлар асосларини, аجدодларимизнинг оила ва жамият, оила ва маҳалла билан боғлиқ меросини ўрганиш ҳамда тарқатиш;
- умуминсоний қадриятларнинг миллий оилавий тарбиядаги ролини ошириш ва уларнинг оилада уйғунлашувини таъминлаш;
- оиланинг педагогик, психологик, ижтимоий-психологик, этнопедагогик, этнопсихологик муаммоларини ўрганиш, шунингдек уларни ривожлантириш бўйича таклифлар ва тавсияларни тайёрлаш;
- оиланинг ижтимоий-иқтисодий ҳолатини, унинг демографик хусусиятларини илмий жиҳатдан тадқиқ этиш;
- оила, аёллар ва болаларнинг ижтимоий-иқтисодий мақомини ақс эттирувчи статистика ахборотини тўплаш ва умумлаштириш;
- оилани режалаштиришни, унинг соғлиғи тиббий-биологик асосларини илмий-амалий жиҳатдан тадқиқ этиш, услубий тавсияларни ишлаб чиқиш ва уларни амалиётга жорий этиш;
- ёшларни оила ҳаётига тайёрлашни яхшилаш учун никоҳ аҳди саройлари ва саломатлик марказлари ҳузурида махсус ўқув-тарбия курслари ташкил этиш;
- оиланинг ҳуқуқий билимларини тубдан ошириш ва уни муҳофаза қилиш бўйича илмий-амалий фаолият олиб бориш;
- боланинг оиладаги қонуний ҳуқуқлари ва манфаатларини муҳофаза қилиш, ота-оналарнинг болалар соғлиғини мустаҳкамлаш ва уларни мактабга тайёрлаш масъулиятини оширишдаги фаолиятини такомиллаштириш бўйича илмий-услубий тавсиялар ишлаб чиқиш;
- маънавият, маданият ва маорифни янада ривожлантириш орқали оилада уйғун камол топган авлодни тарбиялашнинг самарали, мақбул усулларини ишлаб чиқиш;
- оила ва жамият муаммолари ҳамда уларни ҳал этиш бўйича ўқув-услубий қўлланмалар, илмий-оммабоп рисоалар яратиш;
- оила ва жамият муаммолари бўйича халқаро алоқаларни ўрнатиш.

3. Жамоатчилик фикри социологияси.

Жамоатчилик фикри социологияси - ижтимоий гуруҳларнинг мавжуд ижтимоий воқеликка нисбатан баҳоловчи муносабатининг шаклланиши ва амал қилиши қонуниятларини ўрганади.

“Жамоатчилик фикри” атамаси инглизча public opinion сўз бирикмаларидан олинган бўлиб, у XVII асрда дастлаб Англияда қўлланилган, кейинчалик бу атама бошқа мамлакатларга ҳам ўтиб, XVIII аср охирида кенг тарқалган.

Жамоатчилик фикри - халқ истайдиган нарсани билишнинг ноорганик услубидир. Гегель фикрича, жамоатчилик фикрида ҳамиша ҳақиқий ва

хақиқий бўлмаган нарсалар чатишиб кетса-да, у ҳар бир даврда катта кучга эга бўлади.

Жамоатчилик фикри ижтимоий онг шакллари, масалан фан ёки мафкурадан ноаниқлиги билан фарқ қилади. Чунки фикрнинг ўзида у ёки бу ҳолатга нисбатан тахминий, эҳтимолий оғиш бўлгани учун ҳам кўпинча инсонлар онгида вужудга келадиган ўткинчи, ўзгарувчан фикр-мулоҳаза, ҳис-туйғулар мавжуд бўлади. Лекин бу жамоатчилик фикри билан ҳисоблашмаслик керак, деган гап эмас.

Жамоатчилик фикрини социологик тадқиқ этишнинг предмети - бу жамоатчилик фикрининг ижтимоий моҳияти, унинг жамият ҳаётининг турли томонларига таъсири, шаклланиши, ифодаланиши ва амал қилиши механизмлари масаласидир.

Жамоатчилик фикри - кишилар онги ва хатти- ҳаракатининг ўзига хос кўриниши бўлиб, у ижтимоий онгнинг барча шакллари билан боғлиқ бўлган кундалик ва назарий онг бирикмаси ҳисобланади. Жамоатчилик фикри доимо кишилар томонидан у ёки бу ходиса жараёнини баҳолашлари билан боғлиқ.

Жамоатчилик фикрининг объектини аниқлашда икки муаммо эътиборга молик:

1. Жамоатчилик фикрини унда акс эттириладиган воқеанинг ўзига хослиги нуқтаий назардан таҳлил қилиш.
2. У ёки бу ходиса жамоатчилик фикрининг объектига айланишининг мезонларини аниқлаш.

Жамоатчилик фикрининг объекти бўлиб, ҳам объектив воқеанинг, ҳам субъектив реаллик фактлари бўлиши мумкин. Шу билан бирга жамоатчилик фикри маълум даражада чегаралангандир, муайян бир ҳолатларгина жамоатчилик мулоҳазаларининг объекти бўла олади.

Булар:

- а) воқеа ва ҳодисаларнинг ҳаққоний мавжудлиги;
- б) воқеа ва ҳодисалар ўртасидаги муносабатлар;
- в) воқеа ва ҳодисаларнинг кишилар онгида акс этиши.

Ушбу ҳолатлар жамоатчилик фикри социологиясида “аниқлик чегараси” дейилади. Бу “чегара” ташқарисида бўлган нарсалар тўғрисида жамоатчилик фикри мулоҳазага эга бўла олмайди. Дуч келган ҳар бир нарса, ходиса, воқеа, жараён ёки факт жамоатчилик фикри объекти бўлавермайди.

Жамоатчилик фикрини уйғотишнинг биринчи омили ижтимоий манфаат бўлиб, бевосита манфаат туғдирадиган ходиса ва нарсаларгина мулоҳазага сабаб бўлади.

Жамоатчилик фикри 3 хил ифодаланиши мумкин:

- 1) жамоатчилик фикрининг стихияли ифодаланиши;
- 2) сиёсий институтлар ташаббусига кўра бирор бир қонунни муҳокама қилиш жараёнида жамоатчилик фикрининг билдирилиши;
- 3) махсус социологик тадқиқотлар ёрдамида жамоатчилик фикрининг аниқланиши.

Жамоатчилик фикрига таъсир қилиш 2 йўл билан амалга оширилади:

- 1) манипуляция қилиш;

2) илмий шакллантириш.

Жамоатчилик фикри ўз табиатига кўра динамик хусусиятга эга ижтимоий ҳодисадир. У жамиятда узоқ йиллаб статик ҳолатда яшаб келувчи пассив ижтимоий фикрлардан, энг аввало мақсаднинг конкретлиги, ижтимоий фикр реал-моддий кучга айланиб борганлигига, қатнашчиларнинг потенциал ва реал сони нисбати, масалани ҳал этиш қуввати-ҳосиласига кўра фарқланиб туради. Айни чоғда у жамиятда муайян мақсадларга эришиш йўлида интилувчи турли хил аморф йиғинлардан ҳам фарқ қилади.

Мустақил давлатчилик шароитида жамоатчилик фикрининг ижтимоий аҳамияти янада муҳим касб эта бошлади. Унинг амалий аҳамият фаолият сарҳадлари кенгайиб, жамият ҳаётида кўрсатадиган таъсир кўламлари кескин орта бошлади.

Мазкур ижтимоий ҳодисанинг мустақиллик шароитидаги янги вазифа ва йўналишлари Президентимиз И.Каримовнинг қатор асарларида илгари сурилган катта назарий масалалар мазмунидан янада ойдинлашади. Шу асосда жамоатчилик фикрининг бугунги долзарб йўналишлари қаторида қуйидагиларни кўрсатиб ўтиш жоиздир:

— ўзбек халқининг бир ярим аср давомида маҳрум этилган ўз ҳақ-ҳуқуқларини ўзи белгилаш орзусини ҳаётга жорий эттириш билан боғлиқ ижтимоий ҳаракат йўналиши;

— ҳар томонлама мустаҳкам демократик, ҳуқуқий давлат ва эркин фуқаролик жамиятининг барпо этилиши, барқарор бозор иқтисодиёти ошқора ташқи сиёсатни амалга ошириш билан боғлиқ ижтимоий - сиёсий ҳаракат йўналиши.

Мазкур бош йўналишлар мамлакат ички ва ташқи сиёсати бобида қуйидаги масалаларни ўз ичига қамраб олади;

— ўзбек халқининг миллий, ҳудудий, ҳиссий-эмоционал ва анъанавий ўзига хосликларидан келиб чиқувчи халқ демократияси тамойилларининг ижтимоий сиёсий ҳаёт мазмунидан кенг ўрин олиши;

— ижтимоий ҳаётнинг барча жабҳаларида қонун устуворлигини таъминлаш, кишилар ўртасида қонун-қоидалар ва анъаналарга ҳурмат туйғуларини шакллантириш, қонун олдида катта ёшдагилар, амалдорлар, ишчи ва ҳоказо шахсларнинг тўла тенг ҳуқуқлилигини таъминлаш, аҳоли турли қатламлари хавфсизлиги ва осойишталигини таъминлаш, қонун - қоидалар, анъаналарга нисбатан мустаҳкам ички интизом фазилатларини қарор топтириш;

— ватанга муҳаббат ва чин одамгарчилик тамойилларини қарор топтириш;

— Ўзбекистон ҳудудида туғилиб ўсган ва бу заминга меҳр қўйган ҳар бир фуқарода миллий ўзига хослигидан қатъий назар юксак ватанпарварлик туйғуларини шакллантириш;

— мамлакатимизда ўзбекистонликлар учун ягона давлатчилик барпо этилганлигини назарда тутиб, Ўзбекистондан ташқарида яшовчи ҳар бир ўзбек учун бу давлат унинг учун ҳам она Ватан эканлигини кенг тарғиб-

ташвиқ қилиш, ватандан ўзга давлатларда яшовчи ҳар бир ўзбек Ўзбекистон обрўсини юксалтиришга масъул эканлигини тушунтириш;

— мамлакатимизда яшовчи бошқа миллат вакилларига ҳурматда бўлиш, ўзбек тили тўғрисидаги қонунни ва ўзбек тилини ўзлаштиришларига кўмаклашиш, миллий ва ҳуқуқий чекланишларидан юқори бўлиш;

— умуминсоний қадриятлар асосидаги ахлоқий-эстетик қарашлар устуворлигини таъминлаш, ҳеч қандай мафкура, сиёсий қарашлар ва нуқтаи назарларнинг устун ижтимоий мавқе эгаллашига йўл қўймаслик, зеро, ҳеч қандай мафкура сўнги ҳақиқатни ифодалашга қафолат бера олмайди;

— ҳақиқий демократия кўзгуси ҳисобланувчи кўп партиявийлик тартиботини жорий этишни қўллаб-қувватлаш, айни чоғда давлат тузумини, мавжуд ҳокимиятни зўрлик ва куч билан ўзгартиришни мўлжалловчи, Ўзбекистон давлат суверенитети, мамлакат яхлитлиги ва даҳлсизлигига раҳна солувчи, миллий, диний, ирқий ёхуд ҳудудий айирмачиликка ундовчи, мамлакат конституциясига хилоф иш юритувчи барча партиялар, уюшма ва ижтимоий ҳаракатлар фаолиятларини қатъиян чеклашни ёқлаш.

Ижтимоий-маданий соҳаларда:

— гуманизм ғояларига садоқат, инсон шахси ва турмуш тарзи билан боғлиқ масалаларда ижтимоий ҳимоя воситаларини кенг қўллаш, шахснинг ҳақ-ҳуқуқлари, инсоний ғурури, ор-номусини ҳурматлаш, инсон ҳақ-ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро Декларация талабларига риоя қилиш;

— халқ маънавияти ва анъанавий ахлоқий қарашларини тиклаш, миллий меросни асраш, эҳтиёт қилиб авлодларга етказиш чораларини кўриш, қадимий тарихий ёдгорликларни таъмирлаш, Ўзбекистонда асрлар давомида яратилган беқиёс санъат асарларини излаб топиш ва қайтариш чора-тадбирларини кўриш;

— ўзбек тилининг Ўзбекистон халқларини ўзаро ҳамжиҳатликка ундовчи ва уюштирувчилик ролини кенг тарғиб этиш, давлат тили тўғрисидаги қонун талабларини тўла бажариш, Ўзбекистон халқлари тақдири, маданиятига ҳурмат билан муносабатда бўлишга даъват этиш;

— сўз, дин ва фикр эркинлигини таъминлаш, ислом ва бошқа динлар инсоннинг маънавий шаклланиш манбалари эканлиги, диний эътиқод давлат томонидан ҳурмат қилиниши, мўмин-мусулмонларнинг муқаддас ҳаж сафарларига кенг имкониятлар яратилиши;

— ҳар бир фуқарога умумий таълим, махсус билимлар ва олий маълумот олиши учун тенг ва барабар шарт-шароитларнинг яратилиши, мафкура ва миллий фетишизмдан холи бўлган янги демократик маориф концепциясининг ишлаб чиқилиши;

— илмий, ижтимоий, бадиий ва бошқа ижодиёт турлари такомилли учун етарли шарт-шароитларнинг юзага келтирилиши, иқтидорли ёшларга кенг йўл очилиши, интеллектуал мулк ҳимояси хусусида қарорлар қабул қилиниши;

Мазкур масалалар юзасидан давлат муассасалари, ишлаб чиқариш ва жамоат ташкилотларида, обрў-эътиборли шахслар кўмагида куйидаги

йўналишларда ялпи жамоатчилик фикрини шакллантириш мақсадга мувофиқдир:

— эзгулик йўлида хизмат қилувчи шахслар, меҳнат илғорлари, пирубадавлат инсонлар обрў-эътиборини оширишга қаратилган ижобий жамоатчилик фикрини шакллантириш;

— ижтимоий муносабатлар тизимида тоталитар тузум шароитида шаклланган ижтимоий зарарли одатлар, хусусан, сурбетлик, хағсизлик, жамоат мулкани менсимаслик ва топташ, космополитизм, ватанга беқадрлик, миллий маънавий қадриятларга хурматсизлик, хусусий мулкка нафрат сингари ижтимоий салбий ёндошувларни жамоатчилик фикри орқали нейтраллаш;

— Ўзбекистон Республикасининг инсонпарвар ички ва ташқи сиёсатини ялпи қўллаб-қувватлаш бўйича жамоатчилик фикрини шакллантириш.

Шундай қилиб, жамоатчилик фикри ижтимоий онгнинг муайян ҳолати сифатида кенг халқ оммасининг алоҳида шахслар, гуруҳлар ва реал борлик воқеа-ҳодисаларга нисбатан билдирувчи нуқтаи назаридир.